

Stockholms
universitet

Kriminologiska institutionen

Har fängelset en avskräckande effekt?

En kvalitativ intervjustudie med fem
tidigare intagna män

Examensarbete 15 hp

Kriminologi
Kriminologi III (30 hp)
Vårterminen 2011
Amanda Berggren Khoury

Sammanfattning

Mitt syfte med min studie var att få reda på om tidigare intagna anser att fängelset har avskräckt dem från fortsatt brottslighet eller inte. Jag ville också veta vad de uppgav var anledningen till att de slutade begå brott om det inte var p.g.a. fängelsestraffet. Jag gjorde kvalitativa semi- strukturerade intervjuer med fem tidigare intagna män som alla uppgav att de hade upphört med brott. Männerna var mellan 24 och 70 år och hade alla ett arbete för tillfället. Jag har analyserat mina svar utifrån teorin om differentiella associationer och stämplingsteorin, vilka jag ansåg lämpade sig bäst till att förklara svaren jag fick. Uppsatsens resultat och analysdel är uppdelad i fyra teman: fängelse som avskräckning, fler kriminella vänner genom fängelsestraffet, fängelsets påverkan till att leva laglydigt och anledningen till att de har slutat att begå brott.

Jag har tolkat svaren som att de flesta av mina intervjupersoner inte anser att fängelsestraffet har avskräckt dem från fortsatt kriminalitet. De uppger istället att de har blivit mer kriminella efter fängelsestraffet eftersom att de har fått fler kriminella vänner som de kunde lära sig mer om att begå brott ifrån. Samtidigt uppger de att de har slutat att begå brott eftersom att det inte var värt att vara ifrån familjen när de satt inlåsta. Man kan se det som att fängelsestraffet då har fått dem att tröttna på att begå brott eftersom de var ifrån familjen under strafftiden, men att det tog lång tid innan denna känsla uppstod eftersom att de flesta som jag har intervjuat har suttit i fängelse flera gånger. Flera av de intervjuade männen uppger också att det var svårt att få arbete och bostad efter fängelsestraffet och jag tolkar detta utifrån att de har blivit stämplade som kriminella och därför inte blir accepterade av andra i samhället.

Att intervjupersonerna träffade fler kriminella vänner genom fängelsestraffet och att de blev stämplade som kriminella kan vara en anledning till att några av dem fortsatte att begå brott. Några uppger att de sedan själva tagit beslutet att upphöra med brott eftersom de inte tyckte att det var värt att vara ifrån familjen längre. Ett förtroende från en laglydig kunde också påverka till att man slutade att begå brott.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte.....	4
1.3 Definitioner av begrepp.....	5
2. Tidigare forskning.....	6
3. Teori.....	8
3.1 Stämpling.....	8
3.2 Differentiella associationer.....	10
4. Metod och material.....	11
4.1 Val av metod.....	11
4.2 Intervjupersoner.....	12
4.3 Genomförande.....	13
4.4 Förförståelse.....	14
4.5 Etik.....	14
4.6 Validitet och reliabilitet.....	16
4.7 Analysmetod.....	17
5. Resultat och analys.....	17
5.1 Fängelset som avskräckning.....	17
5.2 Fler kriminella vänner genom fängelsestraffet.....	19
5.3 Fängelsets påverkan till att leva laglydigt.....	21
5.4 Anledningen till att de har slutat att begå brott.....	26
6. Slutsatser.....	28
6.1 Förslag till fortsatt forskning.....	29
7. Referenser.....	30
8. Bilaga.....	32

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Kriminalvårdens huvudsakliga mål är att genom olika åtgärder påverka den intagne till att inte återfalla i kriminalitet. De dömda brottslingarna ska alltså via kriminalvården ges möjligheter till att leva ett laglydigt liv (Kv 2011, 1). Enligt svensk kriminalpolitik ska man undvika att låsa in folk eftersom detta kan skada personen. Ändå har vi i Sverige 52 fängelser och cirka 5000 personer som sitter inlåsta i dessa (Kv 2011, 2).

Sarnecki (2007, s. 367) skriver att det i Sverige är väldigt vanligt att återfalla i brott efter avtjänat straff. Inom 2 år efter frigivningen döms cirka 55 procent till en ny påföljd. Han menar också att forskningen visar på att ju längre och hårdare straff man får desto vanligare är det att man återfaller i brott (Sarnecki, 2007, s. 368). Jag anser att det är intressant att ta reda på hur de som har suttit i fängelse upplever fängelset och om de känner att vistelsen har avskräckt dem från fortsatt brottslighet eller om de anser att de istället p.g.a. olika faktorer i fängelset lättare har återfallit i kriminalitet. Det är också intressant att undersöka vilka faktorer som fått dem att sluta begå brott om de inte anser att det var fängelsestraffet.

Det bör tilläggas att Sarnecki (2007, s. 368) skriver att det höga återfallet efter avtjänat straff inte är ett "bevis" för att den individuella avskräckningen saknas, utan detta kan möjligtvis bero på t.ex. att de som dömts till hårda straff ofta begått ett grövre brott, och det p.g.a. att de har en längre och svårare brottskarriär.

1.2 Syfte

Syftet med min studie är att undersöka om personer som har suttit i fängelse uppfattar fängelsestraffet som avskräckande. Jag kommer att intervjua tidigare intagna och fråga dem om de tycker att straffet har avskräckt dem från att fortsätta begå brott eller om de istället, som en konsekvens av tiden i fängelset och deras upplevelser där, möjligtvis påverkades till att fortsätta med kriminalitet. Jag tror att andra faktorer än avskräckning p.g.a. ett fängelsestraff kan påverka till att man inte fortsätter att begå brott, men är intresserad av just fängelsestraffets påverkan i denna studie. Jag är också intresserad av vad personerna uppger har fått dem att sluta begå brott, om det är en annan anledning än själva fängelsestraffet.

Jag anser att det är viktigt att veta hur den personen som har suttit i fängelset upplever straffet. Om fången inte känner att fängelset har hjälpt honom eller till och med har minskat hans möjligheter till att leva ett laglydigt liv är det problematiskt (det kan t.ex. vara svårt att få arbete efter ett fängelsestraff). Man kan då möjligtvis se över rutinerna och behandlingen i fängelset.

1.4 Definitioner av begrepp:

Det förekommer många olika definitioner på ordet återfall. När en person har begått sitt andra brott så kan man använda begreppet för att antingen förklara alla brott som har begåtts, även de som inte upptäckts och straffas, eller endast återfall i samma brottstyp eller grövre. Det kan också vara återfall som leder till dom oavsett vilket straff man får, eller brottslighet som leder till fängelse o.s.v.

(Gustavsson, J & Rehme, C, 1999, s. 7). Jag kommer att använda mig av ordet återfall som brott som begås efter avtjänat straff även om detta inte har upptäckts eftersom jag via intervjuerna kan få kännedom om dessa. Jag anser att man har återfallit i kriminalitet om man fortsätter att begå brott efter avtjänat straff, även om man inte straffas på nytt.

Lab (2007, s. 25-27) skriver om tre olika sätt att förhindra brott på. Det första är *primär brottsprevention* som handlar om att förhindra möjliga brott genom att vidta vissa åtgärder som berör hela befolkningen, som t.ex. utformningen av miljön, utbildning om brott, granssamverkan och den individuella privata säkerheten. Det andra är *sekundär brottsprevention* där man fokuserar på personer med problem och behandlar dem. Exempel på detta kan vara missbrukare som behandlas för sitt missbruk. Det som jag kommer att diskutera är *tertiär brottsprevention*. Det handlar om att avskräcka personen som har begått brott från fortsatt brottslighet. Man kan antingen inkapacitera brottslingen via fängelse, eller försöka behandla honom/henne på behandlingshem. Inkapaciteringen syftar till att förhindra personen att begå brott medan han/hon sitter inlåst och avskräcka på det sättet, medan genom behandlingen vill man ändra individen så att han/hon inte begår fler brott (Lab, S, 2007, s. 275). Den individualpreventiva metoden syftar till att avskräcka personen från fortsatt brottslighet genom straff, och även förbättra och återanpassa personen genom behandling (Chylicki, P, 1992, s. 13). Lab (2007, s. 278) skriver även om specifik avskräckning som syftar till att hindra fortsatt brottslighet genom straff, genom att ta bort fördelarna med brott. Han skriver också att undersökningar visar på att fängelsestraffet inte avskräcker (Lab, S, 2007, s. 279). Detta vill jag undersöka genom att intervjua tidigare intagna om de anser att fängelset har avskräckt dem från fortsatt brottslighet eller inte.

2. Tidigare forskning

Windzio (2006, s. 342) har undersökt hur unga personer som blir fängslade för första gången upplever problemen som uppstod p.g.a. fängslandet och om dessa problem kan avskräcka dem från fortsatt brottslighet. Han utgår från ”rational choice teorin” som i hans studie t.ex. innebär att om interaktionen med andra fångar i fängelset inte är tillfredställande, så får man en motvilja till att vara i fängelset och avskräcks då från att begå fler brott (Windzio, 2006, s. 343) Men Windzio inser att denna teori inte håller. Han kommer fram till att det finns olika typer av brottslingar: de rationella som undviker de upplevda besvären som fängelset gav och de som inte är rationella och återfaller fast de upplevde fängelsetiden som besvärlig (Windzio, 2006, s. 358). Det finns personer som lider av att de p.g.a. fängelsestraffet inte kan träffa sina närstående i samma utsträckning. Dessa har starka sociala band utanför fängelset som de riskerar att förlora om de återfaller. Det finns också unga som inte är integrerade i samhället, och som inte har mycket att förlora om de återfaller (Windzio, 2006, s. 358). Alltså återfaller de som inte har så starka sociala band i samhället i större utsträckning än de med starka sociala band.

Rydén-Lodi, m.fl. (2005, s. 9) har undersökt om faktorer som bl.a. skolgång, arbetslivserfarenhet och socialt stöd kan påverka att man slutar att begå brott. Studien är gjord på 100 män som vid undersökningstillfället var intagna på fängelse och samtliga hade minst tre fängelsedomar bakom sig. De skriver att över hälften av de undersökta personerna inte har en bostad när de frisläpps vilket kan vara problematiskt (Rydén-Lodi, m.fl, 2005, s. 17). De såg också att om man började begå brott i tidig ålder så återföll man lättare i kriminalitet (Rydén-Lodi, m.fl, 2005, s. 32). Det är då viktigt att man tar itu med ungas brottslighet direkt när det upptäcks. De som inte återföll hade färre missbruks- och brottsbelastade vänner, bra relation med mamman och längre utbildning än de som återföll (Rydén-Lodi,m.fl, 2005, s. 34-35). Deras slutsats var att för att en person inte skulle återfalla i kriminalitet så krävdes ett socialt stöttande nätverk, bostad, ändrade värderingar och att man slutar med eventuellt missbruk (Rydén-Lodi,m.fl, 2005, s. 35).

Gutavsson, J och Rehme, C (1999, s. 9) undersökte bl.a. långtidsdömda personer som återföll i brottslighet som ledde till en kriminalvårdspåföljd och långtidsdömda personer som inte gjorde det. De tar upp att de personer som återföll har ofta varit missbrukare och sällan deltagit i åtgärdsprogram under anstaltstiden. De har också haft en ordnad frigivningssituation i högre utsträckning (Gutavsson, J och Rehme, C, 1999,s. 7). Cirka hälften av de frigivna hade inte en ordnad frigivningssituation och med detta menas att de inte hade en egen bostad eller en sysselsättning som t.ex. arbete eller utbildning (Gutavsson, J och Rehme, C, 1999, s. 20-21). De

menar också att individuella faktorer som bra relation till familj, meningsfullt arbete och deltagande i studier kan motivera till ett laglydigt liv utan missbruk. Missbruk försvårar den sociala anpassningen i samhället och kan påverka till nya brott (Gustavsson, J och Rehme, C, 1999, s. 25). En tredjedel av de frivivna dömdes till en ny kriminalvårdspåföljd inom fyra år (Gustavsson, J och Rehme, C, 1999, s. 22).

Gustavsson (2009, s. 5) har intervjuat 16 män och sex kvinnor om vilka faktorer som de anser har påverkat dem till att inte begå fler brott. Han kom fram till att olika former av behandling, trötthet inför den kriminella livsstilen, egna barn och dålig psykisk hälsa var avgörande faktorer (Gustavsson, 2009, s.20). Många av de intervjuade upplevde att de hade fått hjälp via behandling under fängelsevistelsen (Gustavsson, 2009, s. 14, 17-18). De ansåg att arbete, utbildning och att inte ha kriminella vänner är viktiga faktorer om man ska lyckas komma ifrån kriminaliteten (Gustavsson, 2009, s. 14-15).

Om man jämför dessa undersökningar kan man se att de har väldigt liknande resultat. Det som får en person att upphöra med kriminalitet är utifrån dessa studier att de har en bostad, arbete eller utbildning och bra sociala relationer när de frisläpps. Om de missbrukar droger måste de också sluta med detta.

Chylicki (1992) har undersökt varför vissa personer som var engagerade i kriminalitet slutade att begå brott. Han såg att de individer som återföll hade utsatts för samhällsingripande i större utsträckning än de som inte återföll (Chylicki, 1992, s. 102). Han såg också att återfallsrisken ökade ju längre tid en individ hade suttit i fängelse. Alltså har inte samhällets ingripanden lyckats förhindra fortsatt brottslighet hos individen utan jag tolkar det som att samhällets reaktioner kan istället ha förstärkt det kriminella beteendet. Chylicki (1992, s. 107) betonar att det inte är fängelsevistelserna i sig som leder till fortsatta brott utan att detta beror på individens förutsättningar.

Vissa brottslingar som har dömts till villkorlig dom i Florida kan få tillstånd av domaren att undanhålla att de blivit dömda, för t.ex. arbetsgivare. Deras civila rättigheter tas inte heller bort som annars kan vara risken om man dömts för ett brott (Chiricos m.fl, 2007, 548). På så sätt blir det lättare för dessa personer att gå tillbaka till ett laglydigt liv eftersom de inte blir stämplade som kriminella. För de personer som blir dömda i en domstol kan vissa hinder uppstå, t.ex. svårigheter att få jobb, rätten till att rösta och att äga vapen o.s.v. Chiricos m.fl. (2007, s. 548) har bl.a. undersökt effekten på återfall hos individer som får en formell dom och individer som får möjlighet till att undanhålla domen. De kom fram till att risken för att återfalla i kriminalitet är högre hos de

som fått en formell dom än de som har kunnat undanhålla domen (Chiricos m.fl, 2007, s. 570). Kombinationen av att samhället uttrycker att de inte accepterar ett beteende och att de samtidigt ger individen en möjlighet att återansluta sig till ett laglydigt liv, kan göra att de individer som undanhåller sin dom inte återfaller (Chiricos m.fl, 2007, s. 572). De skriver att om man minimerar ”skadan” för individen så leder det till minskad skada för samhället (Chiricos m.fl, 2007, s. 571).

3. Teori

Jag hade ett induktivt synsätt eftersom mitt val av teorier genererades från resultaten jag fick i intervjuerna (Bryman, A, 2001, s. 12). Jag hade svårt att se vilken teori som skulle kunna förklara mina resultat innan jag hade gjort alla intervjuer och tolkat dem, och väntade då med att bestämma vilken teori jag skulle utgå ifrån. Jag har valt att analysera och tolka mina resultat utifrån stämplingsteorin och teorin om differentiella associationer, eftersom att jag ansåg att de kunde bidra till förståelsen av resultaten på ett bra sätt.

3.1 Stämpling

Tannenbaum (1938, s. 456) anser att en person som får ett fängelsestraff kommer att ha svårare att gå tillbaka till ett liv med lagliga normer. Detta beror på att personen förlorar kontakten med familj, vänner och jobb, och att värderingarna som dessa kontakter innehåller försvinner. Han menar också att personen tvingas att anpassa sin personlighet till den nya definitionen av honom som han får genom fängelset. På grund av att han/hon har fått ett fängelsestraff så kommer samhället att se honom/henne som kriminell och då kommer personen också att bete sig så. Den nya attityden som har skapats hos personen genom fängelset och förväntningarna i samhället d.v.s. att han kommer att begå fler brott förverkligas (Tannenbaum, F, 1938, s. 457). Fängelset gör alltså personen mer benägen till att begå brottsliga handlingar. Tannenbaum (1938, s. 457) skriver att rutinerna som man får i fängelset inte hjälper personen när han kommer ut i samhället, utan kan istället hindra honom från att anpassa sig. Här får man tänka på att boken är skriven år 1938 och att rutinerna och behandlingen i fängelset har förändrats, men jag tror att påståendet kan stämma till viss del. I fängelset kommer personen i kontakt med fler kriminella personer och får nya vänner, information, värderingar och attityder som uppmuntrar till kriminalitet och gör det svårare att bli laglydig (Tannenbaum, F, 1938, s. 457). Den kriminella är en produkt av samhället eftersom att samhället har gett personen idealen, relationerna och metoden som har gjort det möjligt att bli kriminell, och

detta genom institutioner och påverkan i dessa (Tannenbaum, F, 1938, s. 25). Genom arrest, rättegång och dom så dramatiserar vi individens kriminella handling så att individen blir mer kriminell. Tannenbaum anser att denna metod är den bästa om man vill göra någon kriminell (Tannenbaum, F, 1938, s. 477).

Becker (1963/2006, s. 146) skriver att man ska tänka på att stämplingsteorin inte kan vara den enda förklaringen till att någon avviker. Man måste kombinera teorin med andra teorier. Han vill inte heller kalla det för en teori utan *”ett sätt att betrakta ett allmänt område av mänskliga aktiviteter”* (Becker, 1963/2006, s. 148). Han menar att stämplingen sätter individen i en situation som försvårar fortsättandet med vardagslivets vanliga rutiner vilket kan få honom/henne att begå avvikande handlingar. Han betonar att individer blir benägna till avvikande beteende p.g.a. stämpling, inte att de alltid avviker. Det kan förklara varför inte alla som har suttit i fängelse känner sig stämplade och fortsätter att begå brott. Han nämner även ett exempel på att en fängelsevistelse gör det svårare för individen att försörja sig på ett lagligt yrke och kan då påverka personen till att begå brott (Becker, 1963/2006, s. 147). Becker (1963/2006, s. 147-148) problematiserar att ett visst beteende kan ses som avvikande av vissa, men inte av andra. De personer som är mäktiga nog eller är tillräckligt legitimerande för att definiera avvikande situationer, handlingar och personer kan göra det (Becker, 1963/2006, s. 167). Det är samhällets reaktioner på vissa individer som har stämplats som kriminella som gör dem kriminella. Reaktionerna inom rättsystemet producerar alltså mer brott istället för att minska brottsligheten, som är dess mål.

Jag anser att stämplingsteorin kan bidra till förståelsen om varför vissa personer återfaller i brott. Om vissa personer fortsätter att begå brott efter ett fängelsestraff och detta kan kopplas till att andra människor förväntar sig att de ska fortsätta begå brott så kan man applicera teorin.

Ett problem med denna teori är att den inte kan förklara brott som begås av alla typer av människor. Den förklarar brotten som begås av marginaliserade grupper bäst. Den kan inte heller förklara varför en person börjar med att begå brott från första början, utan kan bara förklara varför en person fortsätter att begå brott efter t.ex. ett fängelsestraff. Detta påverkar inte analysen i min undersökning eftersom att jag bara är intresserad av om intervjupersonerna uppger att de har slutat att begå brott efter ett fängelsestraff eller om de fortsatte efter straffet. Denna teori skulle kunna förklara varför dessa individer fortsatte att begå brott efter att de hade fått ett straff.

3.2 Differentiella associationer

Sutherland och Cressey (1955, s.75) skriver att kriminellt beteende är ett mänskligt beteende och ska då också förklaras på samma sätt som andra mänskliga beteenden. De menar att alla människor ingår i olika grupper där de har olika roller t.ex. i familjen, på jobbet eller med vännerna (Sutherland, E & Cressey, D, 1955, s.83-85). Dessa olika grupper har olika normer som kan stärka, försvaga eller motsäga normerna man har i en annan grupp. Sutherlands och Cresseys (1955, s. 77-79) teori om differentiella associationer utgår från 9 teser¹. Jag beskriver nedan de teser som är relevanta för min analys:

1. *Kriminellt beteende är inlärt.* En person som inte blir tränad i kriminellt beteende kommer inte att ”uppfinna” ett kriminellt beteende.
2. *Kriminellt beteende lärs i interaktion med andra människor i en kommunikationsprocess.* Kommunikationen är både verbal och kroppslig (genom gester).
3. *Den största delen av inläringen av brottsligt beteende sker i nära relationer.* Opersonliga typer av kommunikation t.ex. via filmer har en relativt oviktig roll i inläringen av kriminellt beteende.
4. *En person blir kriminell eftersom han har större tillgång till definitioner som gynnar att bryta mot lagen än definitioner som är ogynnsam till att bryta mot lagen.* En person kan vara omringad av personer som anser att lagen ska följas och/eller personer som anser att lagen kan förbises och de personer som står individen närmast påverkar om individen kommer att begå brott.
5. *Inlärningsprocessen av brottsligt beteende genom association med kriminella och icke kriminella beteendemönster involverar samma mekanismer som är involverad i annan typ av inläring.* Inläringen är inte bara imitation.

Brottsligt beteende är alltså inlärt och inläringen sker via interaktion med andra människor och då främst av personer som står individen nära. Individen tar själv ställning till om han/hon ska följa lagen eller inte genom interaktionen med andra människor (Sarnecki, 2003, s. 155). Om mina intervjupersonerna genom fängelset lärde känna andra kriminella och på så sätt kunde lära sig mer om hur man kunde begå brott kan jag applicera teorin. Eftersom att mina intervjupersoner satt inlåsta och inte hade mycket kontakt med andra människor än de som var på anstalten så kan man tänka sig att just de intagna personerna kom varandra nära.

¹ Författarens översättning.

Teorin har fått kritik eftersom Sutherland aldrig gett någon tydlig förklaring till hur frekvens, varaktighet, prioriteringar och intensitet ska vägas samman för att kunna kvantifiera individens association till kriminella och icke- kriminella modeller. Kritiken syftar till att teorin är svår att verifiera med empiriska undersökningar, även om det finns mycket forskning som använder sig av den här teorin (Sarnecki, 2003, s. 156). Jag anser inte att detta är ett problem för min studie eftersom att jag inte är ute efter att kvantifiera och generalisera mitt resultat.

4. Metod och material

4.1 Val av metod

Jag valde att göra kvalitativa semistrukturerade intervjuer, där jag utgick ifrån en intervjuguide med specifika teman som jag ville beröra under intervjuens gång (Bryman, A, 2001, s. 301).

Intervjupersonerna kunde tala fritt och utforma sina svar hur de ville, och jag kunde också ställa följdfrågor när det behövdes. Jag anser att denna metod är lämpligast eftersom jag hade ett fokus på om personerna jag intervjuade uppfattade fängelset som avskräckande och vad de uppgav var den främsta orsaken till att de slutade begå brott. (Bryman, A, 2001, s. 304). Om jag hade valt att göra en strukturerad intervju istället så hade jag förmodligen inte fått samma svar. Eftersom jag då hade haft tydligt formulerade frågor som jag måste följa, så hade det inte funnits utrymme för intervjupersonen att tala fritt om ett ämne, och jag hade inte heller fått möjlighet att ställa följdfrågor om jag ville att personen skulle utveckla något (Bryman, 2001, s. 300).

Jag utgår från vad Kvale och Brinkmann kallar ”resenärsperspektivet”. Jag samlar inte in kunskap när jag intervjuar utan jag är med och skapar den (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 322).

Kunskapen uppstår och konstrueras alltså i interaktionen mellan intervjuare och intervjudeltagare. Vem jag och min intervjuperson är, våra förförståelser och kontexten påverkar vilken kunskap vi konstruerar ihop. Enligt den postmoderna epistemologin så finns inte kunskap inne i en person utan existerar i relationen mellan människor (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 69). När jag frågar om personen känner att fängelset avskräckte till fortsatt brottslighet så kommer jag antagligen att få ett svar som är påverkat av min närvaro. Personen kanske svarar så som han tror att jag vill att han ska svara. Det är även möjligt att personen uttrycker sitt missnöje med fängelset eftersom han tror att jag genom min studie skulle kunna förändra straffsystemet, när han i annat fall inte skulle klagat på detta. Det är också möjligt att jag på frågan om vad som fick personen att sluta begå brott enligt honom själv får ett svar som personen inte skulle ge en annan intervjuare, eller vän. Skrinjar (2003,

s. 108) skriver att genusföreställningar om vad som är ”manligt” och ”kvinnligt” påverkar intervjusituationen. Jag fick ofta svaret att fängelset inte var avskräckande och att inte ens förnedringen som vissa upplevde där hade fått dem att sluta begå brott. Att jag fick svar som kan tyda på att de ville upplevas som starka män som klarar av svåra situationer, kan bero på att jag är kvinna. Jag fick också svar som att det var familjen som fick dem att sluta begå brott, speciellt viljan att vara med sina barn. Om jag hade varit en av deras kriminella manliga vänner så hade jag kanske inte fått samma svar. Skrinjar (2003, s. 112) skriver också att iscensättningen av maskulinitet ofta görs omedvetet och beror på kontexten och vem som intervjuar mannen om vad. Denna påverkan var något som jag tänkte på när jag intervjuade, transkriberade och analyserade materialet.

4.2 Intervjupersoner

Jag har valt att göra intervjuer med fem män som tidigare har suttit i fängelse men som nu enligt dem själva har avslutat sin kriminella karriär² av olika anledningar. Jag hade inga svårigheter att få tag på intervjupersoner. Jag har använt mig utav ett snöbollsurval eftersom det annars kan vara svårt att få tag på dessa individer (Bryman, A, 2001, s. 313). Problemet med att göra ett snöbollsurval är att det är de personer som hjälper mig att komma i kontakt med intervjupersonerna som bestämmer vilka jag ska intervjuas. Eftersom att jag använde mig utav ett snöbollsurval så fick jag av en slump bara tag på män att intervjuas. Detta kan bero på att män är överrepresenterade i fängelset och att det då finns fler män som passade in på mina kriterier. Det kan också bero på att de personer som hjälpte mig att få tag på intervjupersoner kände fler män som suttit i fängelse. Detta är något jag var tvungen att förhålla mig till under hela undersökningen eftersom det inte är säkert att jag hade fått samma resultat om jag bara hade intervjuat kvinnor eller både män och kvinnor.

Jag har alltså kontaktat en organisation som har hjälpt mig att få tag på dessa män, men även frågat bekanta om de känner någon som jag skulle kunna intervjuas. Mina enda kriterier var att personerna skulle ha suttit i fängelse, slutat begå brott och vilja intervjuas. Männerna var mellan 24 och 70 år gamla och hade alla ett arbete för tillfället. Fyra av dem hade suttit i fängelse fler än en gång och haft längre kriminella karriärer. Alla de intervjuade männen har barn och fyra av dem har ett fast förhållande.

² Flera av de intervjuade männen försörjde sig på kriminaliteten och därför har jag valt att benämna det som kriminell karriär.

Mina resultat går inte att generalisera till andra före detta fångar, men det är inte heller meningen. Jag är intresserad av hur dessa personer som jag intervjuade upplevde fängelset. I kvalitativa undersökningar är det inte eftersträvansvärt att kunna generalisera kunskapen, utan det handlar mer om att hitta intressanta fall (Karlsson, J & Pettersson, T, 2006, s. 62). Eftersom att jag bara gjorde fem intervjuer så har jag kunnat analysera resultatet mer ingående än vad som hade varit möjligt om jag hade haft ett större urval (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 130).

4.3 Genomförande

Intervjuerna gjordes på intervjupersonernas arbetsplats eller på caféer, vilket var de intervjuades önskemål. Eftersom de valde platsen de kände sig mest bekväma med så hoppades jag att det kunde bidra till en mer avslappnad stämning. Jag försökte skapa en förtroendegivande stämning bl.a. genom lyssna och ställa följdfrågor. Intervjuerna tog mellan 30 minuter och en och en halv timme, beroende på vilket jag ansåg som lagom, för att få den informationen jag behövde.

Jag klädde mig neutralt med jeans och t-shirt för att inte påverka intervjupersonen genom min klädsel. Som jag tidigare nämnde så kan genusföreställningar påverka intervjusituationen och jag försökte att hindra detta i den mån jag kunde (Skrinjar, M, 2003, s. 108). Om jag istället hade burit klänning så hade jag möjligtvis iscensatt ett tydligare feminint genus, vilket jag ville undvika.

Jag försökte att inte ställa några ledande frågor, som skulle kunna påverka personen till att svara på ett visst sätt. Eftersom det är jag som intervjuare som bestämt ämnet för intervjun och även vilka frågor som ställs kan det upplevas som att jag innehar makten i intervjusituationen (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 48-50). Om intervjupersonen upplevde det så kan det ha påverkat vilka svar jag fick. Samtidigt har intervjupersonen makten att undanhålla information och berätta det han vill för mig (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 49).

Intervjun spelades in för att jag skulle kunna fokusera på vad som sades och ställa bra uppföljningsfrågor istället för att skriva ner allt, vilket kan störa intervjun (Bryman, A, 2001, s. 310). Jag kunde ha ögonkontakt med intervjupersonen och det kändes mer som ett samtal. Om jag hade varit tvungen att föra anteckningar hade jag antagligen blivit distraherad och detta hade kunnat påverka intervjun negativt. Att ha intervjun inspelad underlättar också när jag ska analysera materialet eftersom jag då kan transkribera intervjun och orden tas inte ur sitt sammanhang i samma utsträckning som de hade gjort om jag bara hade skrivit minnesord. Jag transkriberade det inspelade materialet direkt efter intervjun, eftersom jag hade allt färskt i minnet. Jag försökte att transkribera

så ordagrant som möjligt men struntade i att skriva ljud eller ”låten” som jag inte ansåg hade stor betydelse för min tolkning (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 197). Att jag spelade in intervjun kan också ha påverkat den intervjuade. Även om han hade gått med på att intervjun spelades in så kan han ha känt sig obekvämt med detta (Bryman, A, 2001, s. 310). Jag märkte inte att någon av de som jag intervjuade kände sig besvärad av att intervjun spelades in, utan intervjun kändes mer som ett samtal och alla de intervjuade männen hade väldigt lätt för att öppna sig och berätta om sina upplevelser. Jag kommer i resultat- och analysdelen att skriva t.ex. ”IP 1” istället för ”intervjuperson 1” efter citaten.

Vid varje intervjutillfälle uppkom nya intressanta frågor som jag kunde ställa i nästkommande intervju vilket gjorde att jag fick mer information. Den sista intervjun flöt på bättre än den första eftersom att jag utvecklades som intervjuare och visste vad jag skulle fråga.

Studiens genomförande är styrd av mig i den mån att det är jag som har valt bl.a. vilken teori och metod jag ska ha, och detta p.g.a. att jag ansåg att dessa passade bäst för min studie. Även resultatet som jag har kommit fram till är influerat av mina tolkningar och min förförståelse.

4.4 Förförståelse

Eftersom att jag har studerat kriminologi och även arbetat som volontär på en organisation som jobbar med att förebygga brottslighet så har jag en viss förförståelse inom ämnet. På vilket sätt jag frågar om något, hur jag tolkar det och sedan förhåller mig till det beror på min förförståelse (Karlsson, J & Pettersson, T, 2006, s. 60). Svaren jag fick i första intervjun påverkade vilka frågor som jag fokuserade på i de andra intervjuerna. Enligt Kvale och Brinkmann (2009, s. 68) kan det vara svårt att sätta sin förförståelse inom parentes. Jag är inte ute efter att göra det, utan är istället medveten om min förförståelse och att jag p.g.a. den kan ha påverkat undersökningens resultat. Detta är något som jag har förhållit mig till under undersökningens gång samt när jag tolkade resultaten.

4.5 Etik

Vetenskapsrådet har rekommenderat att man som forskare ska följa fyra forskningsetiska principer. Den första kravet är informationskravet, vilket jag följer genom att jag informerade de som jag skulle intervjuas om mitt syfte med undersökningen redan i telefon, men också innan vi började

intervjun (Vetenskapsrådet, 2002, s. 7). Intervjupersonerna fick också läsa min intervjuguide om de så önskade, innan intervjun. Det andra kravet är samtyckeskravet som jag också följde eftersom att jag informerade dem om att de närsomhelst kunde avbryta intervjun och att de inte behövde svara på de frågor de inte ville (Vetenskapsrådet, s.9-10, Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 87). Jag transkriberade alla intervjuer men nämner inga andra personuppgifter än personens ålder i dokumenten, vilket konfidentialitetskravet kräver (Vetenskapsrådet, 2002, s.12, Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 88). Det är viktigt att man inte ska kunna identifiera de personer som jag har intervjuat och därför har jag redan i transkriberingen tagit bort information som skulle kunna identifiera personerna (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 204). Kassetterna med det inspelade materialet är säkert förvarat tills undersökningen är klar och därefter raderas dessa. Det sista kravet är nyttjandekravet som jag följer eftersom alla uppgifter och den insamlade informationen endast kommer att användas för att besvara min frågeställning (Vetenskapsrådet, s. 14).

Jag anser att man genom denna undersökning kan få värdefull kunskap, som skulle kunna bidra till fortsatt forskning på området och då möjligtvis en förbättring av fängelsesystemet. Vetenskapsrådet (2002, s. 5) kallar detta för forskningskravet som de menar att man ska väga mot individsskyddskravet, d.v.s. att individerna som medverkar i undersökningen får inte skadas psykiskt, fysiskt eller kränkas (Vetenskapsrådet, 2002, s. 5). Jag har inte märkt att någon av intervjupersonerna har tagit skada av att de medverkat och ingen av dem har uppgett att de gjorde det. Skrinjar (2003, s. 123) skriver att om intervjupersonen är van vid att bli stämplad som t.ex. kriminell kan intervjun där intervjuaren behandlar personen med respekt, förståelse och empati upplevas som givande för intervjupersonen.

Att jag har frågat bekanta om de känner någon som jag kan intervjua kan ses som ett etiskt problem. Det skulle kunna finnas en risk att den som har förmedlat kontakten till mig kan identifiera personen, men jag har varit noggrann med att ta bort information som skulle kunna avslöja vem som har gett mig denna. Eftersom att det kan vara ett känsligt samtalsämne att prata om sin tidigare kriminalitet är det viktigt att personerna hålls hemliga. Jag vill tillägga att det var ytligt bekanta och att jag har bedömt att det inte går att identifiera dessa personer.

Som forskare har jag ingen skyldighet att anmäla om jag får information om brottslighet, vilket kan vara en risk när jag intervjuar (Kvale & Brinkmann 2009, s. 88-89). Jag har lovat mina intervjupersoner anonymitet och kommer därför inte att föra den typen av information vidare om det skulle uppkomma.

Jag kommer inte att skriva att alla intervjupersoner har svarat på ett visst sätt eftersom jag då bryter mot tystnadsplikten (Trost, 2008, s. 29). Om jag berättar att t.ex. alla svarat på ett visst sätt så kan någon som vet att jag intervjuat en viss person också förstå vad den personen har sagt.

4.6 Validitet och reliabilitet

I kvalitativ forskning så handlar validitet om jag undersöker det som jag säger att jag undersöker (Kvale, & Brinkmann, 2009, s. 264). Enligt Kvale och Brinkmann (2009, s. 267- 268) så ska man ständigt kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka resultaten för att stärka validiteten. Valideringen ska genomsyra alla stadier i en forskningsprocess som t.ex. planeringen, intervjun, utskriften och analysen. Jag kan inte vara helt säker på att jag verkligen undersöker om just fängelset hade en avskräckande effekt eller om de avskräcktes av andra faktorer. Om de inte anser att fängelset avskräckte så kanske det inte beror på själva fängelset utan det kanske beror på individerna, deras förutsättningar och sociala verklighet. Svaren jag får i intervjun påverkas av mina frågor, mitt kroppspråk och mina verbala uttryck (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 188). Jag som person påverkar alltså de svar som jag får i intervjun även om jag skulle försöka undvika detta och försöka lägga min förförståelse åt sidan. Intervjuguiden som jag hade var något jag utgick ifrån, men jag ställde även frågor som inte fanns med där. Två av mina intervjupersoner läste intervjuguiden, vilket kan ha påverkat deras svar eftersom att de visste vad jag skulle fråga, och att de då hade längre tid på sig att tänka efter innan de svarade. Jag anser inte att detta är ett problem eftersom att jag gärna ville att svaren skulle vara genomtänkta. För att stärka validiteten så frågade jag under och i slutet av intervjun om jag hade uppfattat vissa, enligt mig, viktiga delar rätt (Kvale, S & Brinkmann, S, 2009, s. 127).

I kvalitativ forskning handlar reliabiliteten om forskningens tillförlitlighet och om man kommer att få samma resultat vid ett annat tillfälle (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 263). Man kan tänka sig att intervjupersonerna kommer att ge ett annat svar vid ett annat tillfälle och kanske ändra svaren beroende på vem som intervjuar. Om någon annan gjorde om min studie så hade han/hon inte ställt exakt samma frågor (eftersom att jag hade en semi- strukturerad intervju) och inte heller tolkat svaren på samma sätt som jag (eftersom alla har olika förförståelser). Vem som intervjuar och vem som blir intervjuad påverkar vilken kunskap som konstruerats. Att t.ex. ha ledande frågor kan försvaga reliabiliteten, och därför har jag undvikit dessa (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 263).

4.7 Analysmetod

När jag hade transkriberat intervjuerna så såg jag vissa likheter och olikheter mellan svaren som jag hade fått. Jag skapade fyra teman som var relevanta för mitt syfte och dessa handlade om: fängelset som avskräckning, nya brottsliga kontakter som de fick via fängelset, fängelsets påverkan till att leva ett laglydigt liv och det som fått personen att sluta begå brott. Med dessa strukturerade jag upp svaren i resultat- och analysdelen så att jag sedan kunde jämföra och analysera dem lättare.

5. Resultat och analys

5.1 Fängelset som avskräckning

Eftersom mitt syfte och min frågeställning var att få reda på om personerna jag intervjuade upplevde fängelsestraffet som avskräckande eller inte så ställde jag frågor som var relaterade till detta. Jag fick några svar som tydde på att fängelsetiden inte hade varit avskräckande:

”Tiden i fängelset avskräckte inte mig i överhuvudtaget. Det var inte roligt att sitta inlåst, men det värsta med att sitta inlåst är inte själva tiden, utan det är att du är ifrån dom som du tycker om... Men jag tror inte på det här att låsa in. Det är bara förvaring. Och det skadar ingen, utan det är skola. Straffet i sig har aldrig varit avskräckande...” (IP2)

”Det är ju ingen avskräckning, jag har gjort ett brott, jag har valt det själv och det är mitt fel att jag sitter där. Så jag satt där... Inne på anstalten är man ju så pass känd liksom, det funkar bra, för mig i alla fall. Det är inget som har avskräckt mig”. (IP4)

”När jag begick brotten, så valde jag det. Jag ville göra det bara. Jag tänkte inte så mycket på konsekvenserna”. (IP3)

Jag tolkar det som att intervjupersonen tre menade att han inte tänkte så mycket på konsekvenserna efter att han hade fått ett fängelsestraff, och hade då inte blivit avskräckt från fortsatt brottslighet av straffet. Han tydliggjorde flera gånger under intervjun att han själv hade valt att begå brotten.

”Ja, de flesta samtal därinne rör sig om vilka nya brott man ska begå när man kommer ut. Det är ingen som tänker ”okej, jag åkte in, borde kanske skärpa mig”. Det är mer ’nu jävlar liksom’. Man blir mer förbannad än man va när man åkte in. Så dom som åker in på vill säga fem år, dom är mycket värre när dom kommer ut än när dom åkte in”. (IP 1)

Personen talade om att han och andra intagna bland annat p.g.a. den dåliga behandlingen som de upplevde i fängelset fick ett agg mot samhället vilket resulterar i att man struntar i om man får ett nytt straff om man begår fler brott. Han sa:

”...man får ju ett jävla agg mot hela samhället”. (IP1)

Intervjuperson tre beskriver nedan att han trivdes i fängelset. Jag tolkar det som att han inte upplevde att fängelset var ett straff. Om personer som sitter i fängelset inte ser det som ett straff, utan istället som en ”befrielse” från ansvaren som man har i samhället så är det problematiskt.

”Asså, fängelse för mig, jag tillhörde dit. Jag kände mig som hemma. Jag mådde bra. Jag hade inget ansvar, inga bekymmer, jag hade bara rutiner, du vet... Så fort jag hade permis, vi hade kanske 48 timmars, efter 24 timmar ville jag komma tillbaka igen. Jag ville avbryta permisen. Jag ville inte vara ute längre. När jag kommer till anstalten efter permisen så andades jag ut och kände va skönt att vara här”. (IP3)

Han uppgav senare i intervjun att han trivdes bättre i fängelset än ute i samhället eftersom att han ofta hade problem med familjen och flickvännen när han var fri.

Ovanstående svar tyder på att fängelsestraffet inte har avskräckt dem från att begå brott. Vissa berättar också att beteendet som de andra intagna hade tydde på att de inte heller hade blivit avskräckta. En av de intervjuade säger att fängelset bara är en förvaring och jag tolkar det då som att han inte anser att det finns någon hjälp att få i fängelset.

Men jag fick också svar som kan tolkas som att straffet har avskräckt dem på ett sätt, även om en av intervjupersonerna menar att straffet inte avskräckte från fortsatt brottslighet:

”Det går ju inte och hålla på längre, och det är för höga straff... och så blir man kallad för rasist av invandrarna. Och dom gaddar ihop sig. Lite jobbigt är det. Det är otäck och man vet inte hur man ska bete sig... Jag tycker att det är obehagligt nuförtiden...” (IP4)

”På sätt och vis har det avskräckt. Det var inte värt det att va ifrån familjen... Jag har fått barn, och har tjej också så jag skulle aldrig kunna tänka mig att göra något liknande igen asså”. (IP5)

”Ja, man blev ju av med allt. Var ju tvungen att sälja lägenheten, så de var ju inte värt det”. (IP5)

En av personerna uppgav att den dåliga stämningen mellan de intagna på fängelset och de höga straffen gjorde att man inte kunde fortsätta att begå brott, men samtidigt sa han att fängelset inte avskräckte under den tiden som han begick brott. Denna känsla att man inte kan fortsätta uppstod

först när han själv kände att han inte ville fortsätta att begå brott. Den andra intervjupersonen uttryckte att fängelset hade avskräckt på ett sätt eftersom han inte ansåg att det var värt att vara ifrån familjen och vara tvungen att sälja sin lägenhet (han kunde inte betala sin hyra när han satt i fängelse).

Jag har fått flera svar där intervjupersonerna menar att fängelset inte har avskräckt dem från fortsatt brottslighet. Detta är intressant eftersom Kriminalvårdens syfte med fängelset är att individerna inte ska återfalla. Jag tolkar det utifrån mina svar som att Kriminalvården inte har lyckats med att uppfylla sitt syfte när det gäller fängelset. En av intervjupersonerna sa att fängelset avskräckte på ett sätt, då han var tvungen att sälja sin lägenhet och att han inte kunde göra eller träffa vem han ville när han ville det. Jag vill tillägga att denna person uppgav att han bara har suttit i fängelset en gång och hade innan straffet bara begått brott i cirka sex månader. Detta kan tyda på att om en person döms till fängelse innan han har kommit långt i sin brottskarriär så kan fängelset ha en avskräckande effekt. Intervjupersonen uttryckte också att han hade för mycket att förlora om han skulle fortsätta att begå brott och då syftade han främst på familj och sociala relationer. Detta bekräftar tidigare forskning som t.ex. Windzio (2006), som såg att unga personer som bara har blivit fängslade en gång och som har mycket sociala relationer utanför fängelset kan avskräckas från fortsatt brottslighet eftersom de inte kan träffa sina närstående i samma utsträckning, och även riskerar att förlora dessa personer.

5.2 Fler kriminella vänner genom fängelsestraffet

Intervjupersonerna pratade mycket om att de genom fängelsestraffet lärde känna andra kriminella och genom dessa kontakter lärde de sig mer om att begå brott. Detta kunde bidra till att man fortsatte att begå brott när man kom ut ur fängelset.

”Ja, man hörde andra prata om nya brott som dom skulle begå. Nästan alla pratade om det. Hur man kunde göra i fortsättningen för att inte åka fast och sånt”. (IP 1)

”Det är som att komma till skolan, du hade ju roligt folk att umgås med, och alltid var det ju kanske nån som kunde hjälpa dig att utvecklas på den kriminella banan... jag kan påstå att jag blev mer kriminell efter att jag hade varit i fängelset. Jag hade ju mycket större kontaktnät...” (IP2)

”Det jag förlorar i tid är ju lärotid och det tar jag igen när jag kommer ut”. (IP2)

”Varje gång som jag satt inne så såg jag det som en möjlighet. Man kunde sitta och planera mer brott och bredda sitt nätverk”. (IP3)

”Man fick ju kontakterna inne på fängelse. Träffade X som var stor och sen när jag muckat så var det ju bara att åka till honom och göra affärer”. (IP4)

Istället för att bli avskräckta av straffet så har flera av intervjupersonerna sett fängelset som en möjlighet där de kunde bredda sitt kriminella nätverk, planera nya brott och lära sig mer om hur man kan begå brott utan att ”åka fast”. De uttryckte också att de blev mer kriminella efter fängelsetiden. När deras kontaktnät med andra kriminella blev större fanns det större chans till att de fortsatte att begå brott. Om detta gäller för flera personer som har suttit i fängelse än de som jag har intervjuat så kan det ses som problematiskt. Det är inte meningen att en person ska bli mer kriminell genom fängelset, utan syftet är att personen inte ska återfalla i kriminalitet. Jag anser här att fängelsesystemet inte har fungerat som det bör för dessa personer. Enligt teorin om differentiella associationer så lärs kriminellt beteende i interaktion med personer som står individen nära (Sutherland, E & Cressey, D, 1955, s. 78). När intervjupersonerna satt i fängelset så kan man tänka sig att de andra intagna var de som kom personerna nära och det kan då ha varit lättare att lära sig kriminellt beteende av dem. Enligt teorin så tar även individen själv ett aktivt val när han väljer att begå brott och jag tror att man påverkas av de som man interagerar med mycket. Detta kan leda till att intervjupersonerna valde att fortsätta begå brott eftersom de påverkades av de andra intagna. De kunde inte interagera med laglydiga personer utanför fängelset så de hade mest tillgång till definitioner och åsikter som gynnar brottsligt beteende. Detta stämmer överens med teorin om differentiella associationer d.v.s. att en person som har stor tillgång till definitioner som gynnar att bryta mot lagen blir mer kriminell. Jag fick svar som tyder på att tekniker för brott lärs in, vilket också stämmer överens med teorin. Ett exempel är när en intervjuperson sa:

”Ja, man hörde andra prata om nya brott som dom skulle begå. Nästan alla prata om det. Hur man kunde göra i fortsättningen för att inte åka fast och sånt”. (IP 1)

”Hittade massa förebilder som jag då plockade lite ifrån. För det är ju så, som jag vet idag, när jag har pluggat, så är det ju så med allt vi gör. Du har ju plockat ditt sätt att röra dig på dels från din mamma. Vissa saker kommer från din mormor. På samma sätt så plockade jag upp vissa saker inifrån anstalten, hur agerar jag i vissa situationer”. (IP2)

I teorin om differentiella associationer så lärs brottsligt beteende på samma sätt som annat beteende. Intervjupersonen säger här tydligt att han på samma sätt som han lär sig annat beteende i livet,

också har lärt sig det kriminella beteendet, och detta inne på anstalten. Enligt teorin så är det inte bara imitation av ett beteende och detta bekräftar min intervjuperson när han säger att han ”plockade upp” vissa saker från andra intagna.

”Jag plockade ju upp, jag såg ju dom tuffaste killarna därinne. Okej, han rör sig så, han tränar, han har gjort nån tatuering. Han pratar på ett visst sätt. Man lär sig jargongen. Och det snappade man upp väldigt snabbt. Hur blir man tuff för att lyckas”. (IP2)

Kriminellt beteende lärs i interaktion med andra människor i en kommunikationsprocess som både är verbal och kroppslig enligt teorin om differentiella associationer. En av mina intervjupersoner beskriver hur han lärde sig ”rätt sätt” att prata på, röra sig och se ut för accepteras som kriminell. Detta lärde han sig på anstalten genom att betrakta andra intagna och prata med dem. Becker (1963/2006, s. 148) skriver om kollektivt handlande, och menar att alla individer försöker anpassa och få sina handlingar att stämma överens med andras. Jag tolkar det som att min intervjuperson försökte anpassa sina handlingar så att de skulle stämma överens med de andra intagnas handlingar.

Man kan också tänka sig att det finns ett ”kollektivt berättande”. Intervjupersonerna kanske uppgav att fängelset inte hade en avskräckande verkan på dem eftersom att andra människor de interagerat/ interagerar med inte anser att det är avskräckande. De kan möjligtvis försökt få deras berättelse att stämma överens med andras. Intervjupersonerna kan även ha blivit påverkade av mig, och svarat vad de tror att jag vill att de ska svara. Om så är fallet så kan validiteten i min studie försvagas eftersom jag inte får intervjupersonernas ”egna” berättelse.

5.3 Fängelsets påverkan till att leva laglydigt

På frågan om fängelsestraffet har påverkat deras möjligheter till att leva ett laglydigt liv fick jag följande svar:

”Det känns som att straffet började när jag kom ut... Det är som att dom tänker inte på att det kanske är lättare att återfalla i brottsligheten om man inte har pengar och speciellt när jag har så mycket folk som jag har träffat där inne, så kanske det inte är så svårt för mig att skaffa fram någonting och försöka sälja det”. (IP1)

Intervjupersonen berättade att det hade varit väldigt svårt att få jobb p.g.a. att han hade suttit i fängelse och att det då var svårt att stå emot erbjudanden om fortsatt kriminalitet från vänner. Eftersom att han inte hade ett arbete där han kunde tjäna pengar så var han tvungen att låna pengar

av andra. Han ville inte göra detta och därför sågs kriminaliteten som ett enda alternativ. Becker (1963/2006, s. 147) skrev att det kan vara svårare för en individ att försörja sig på ett laglydigt sätt efter en fängelsevistelse och därför kan det vara lättare att fortsätta att begå brott. Jag ser detta som problematiskt, att en individ stämplas som kriminell, och därför får svårt att tjäna pengar på ett laglydigt sätt. Även om personen vill sluta begå brott kan han vara tvungen att fortsätta för att försörja sig.

”Men ändå har man mycket oro, mycket nojig, och ensam med de kriminella vännerna. Det har påverkat mycket på ett negativt sätt, självklart. Folk som inte visste att jag var kriminell och narkoman. När dom har hört de, dom som har eget företag och dom ville göra business på rätt sätt, lagligt sätt. Dom har tagit avstånd och tänker att han är en idiot”. (IP3)

”Jaja, jag tänkte att jag har fått en stämpel, så för mig spelar det ingen roll om jag sitter inne en gång till, om jag begår ett till brott. Om 'Kalle' eller 'Anders'³ som tyckte om mig också tycker att jag är en idiot. Det spelar ingen roll för mig. För mig var det viktigare vad mina kriminella vänner tyckte och tänkte om mig”. (IP3)

Intervjupersonen uppgav att han inte tyckte att det spelade någon roll om han begick fler brott eftersom att han redan hade blivit stämplad som kriminell. Han blev accepterad hos de kriminella vännerna som ansåg att hans beteende var legitimt och därför brydde han sig bara om hur de uppfattade honom. Han berättade hur han försökte få kontakt med personer som han tidigare hade gjort lagliga affärer med, men att de tog avstånd från honom när de fick höra att han hade suttit i fängelse. Eftersom att de inte litade på honom längre och inte gav honom en chans att bevisa att han ville sluta med de olagliga affärerna, så kände han att det inte spelade någon roll om han fortsatte att begå brott. Becker (1963/2006, s. 147) skriver att stämpeln som man får via fängelset gör det svårare för individer att försörja sig på ett lagligt yrke, och jag tycker att svaret som jag fick från intervjupersonen är ett tydligt exempel på detta.

”Asså, det största problemet är ju jobb och bostad när man kommer ut. Hur tänker dom när dom ger behandling inne på fängelset men när man frisläpps så ska man klara sig själv. Man har ingenstans att bo och inget jobb... Det är lätt att falla tillbaka”. (IP4)

”Bostad är ju det största problemet. Ska man ha behandling på fängelset, så ska man ju också ha nån hjälp när man kommer ut. Vart ska man sova liksom, i sandlådan? Då blir det ju så att man åker till nån kompis, det blir några öl, sen är pengarna slut och då måste man ju börja”. (IP4)

³ Kalle och Anders är fingerade namn.

Jag tolkar det som att han menar att om han hade haft bostad och jobb så hade det varit lättare att gå tillbaka till ett laglydigt liv. När man inte har någon bostad så kan man bo hos sina vänner, men eftersom de är kriminella så kan det vara lätt att återfalla. Om man inte heller har ett arbete att gå till så kan det vara svårt att tjäna pengar. Enligt Gustavsson och Rehme (1999) är det lättare att återfalla i kriminalitet om man inte har en bostad och ett arbete att gå till. Även Ryden- Lodi m.fl (2005) kom fram till att det krävdes bl.a. en bostad för att personen skulle kunna leva ett lagligt liv och de såg också att de som inte återföll hade färre brottsbelastade vänner. Gustavsson (2009) såg i sin undersökning att arbete och att inte ha kontakt med sina kriminella vänner var viktigt för att kunna upphöra med att begå brott. Svaren de fick i sina undersökningar stämmer väl överens med mina svar.

”Efter att jag kom ut så hade jag ju inget annat att vända tillbaka till. Det var ingen som gav någon hjälp att liksom nu ska vi fixa ett jobb, eller nu ska du plugga”. (IP2)

”Nej, ingenting. Och jag hade ju kommit ännu längre ifrån arbetslivet. Jag visste ju inte hur man gör nu liksom. Och jag blev socialt handikappad. Att det som jag hade lärt mig innan, som jag hade lite humm om, eftersom jag var så pass ung när jag åkte in, det hade jag kommit så långt ifrån när jag kom ut så jag vågade inte, hade en rädsla för att gå tillbaka”. (IP2)

Intervjupersonen beskrev att det var svårare att gå tillbaka till ett laglydigt liv efter fängelsestraffet eftersom han inte hade något att vända tillbaka till. Han hade kommit längre ifrån arbetslivet och berättade också att han inte hade några av sina gamla ”laglydiga” vänner kvar. Tannenbaum (1938) skriver att man p.g.a. fängelsestraffet förlorar kontakten med bl.a. arbete och vänner, vilket kan göra att man också förlorar värderingarna som dessa gav. Detta kan bidra till fortsatt kriminalitet. Han hade också en rädsla för att gå tillbaka till ett laglydigt liv eftersom han inte visste vad som väntade eller hur han skulle gå tillväga. Det kriminella livet var något han hade blivit van vid och något som han behärskade. Att lämna de kriminella vännerna som han bl.a. fått via fängelset för att försöka skaffa sig nya laglydiga vänner och även ett jobb kändes skrämmande. Han försökte beskriva känslan genom att säga:

”Tänk dig att du ska bryta idag, med allt du har och bli kriminell. Vart skulle du börja? Hur skulle du göra?” (IP2)

När jag frågade intervjuperson hur fängelset hade påverkat hans liv som han lever nu så fick jag ett svar som jag tyder som att det var svårare för honom att bli accepterad som laglydig i samhället efter fängelsestraffet p.g.a. att andra människor inte kan se honom som laglydig:

”På nåt sätt måste jag alltid prestera bättre. Dom folk som misstänker att jag håller på med nåt eller har hört någonting, för jag var ju väldigt omtalad. Det verkar som att det är svårare för folk att släppa det än det var för mig att gå vidare”. (IP2)

Nedstående svar tydde på att intervjupersonen inte kände att personer i närheten tog avstånd från honom, men menar att om han inte hade haft hjälp från dessa personer så kanske han hade återfallit i kriminalitet. Att man återfaller p.g.a. av att man har blivit stämplad som kriminell gäller inte för alla individer, i alla situationer. Becker (1963/2006) menar att stämplingen kan försvåra möjligheten till att leva laglydigt, och då kan vissa begå brott. Intervjupersonen känner sig orolig för om han kommer att kunna få ett annat jobb om han slutar på sitt nuvarande eftersom att han har suttit i fängelse. Detta stärker Beckers resonemang om att stämplingen kan försvåra återanpassningen.

”Det är ingen som har dömt mig av mina nära... men jag är lite orolig för hur det kommer vara sen om jag vill ha ett annat jobb än det här. Man har ju en prick i registret, och alla som anställer vill ju veta om man gjort nåt”. (IP5)

”Asså, dom som inte har stöd från sina nära har det ju jobbigare. Jag vet inte, men jag tror att om jag inte hade haft nån ute så hade jag skitit i. Jag hade nog fortsatt. Spelar ju ingen roll om man åker in igen”. (IP5)

Intervjupersonen uppger att han tror att om han inte hade haft ett socialt stöttande nätverk så hade han möjligtvis fortsatt att begå brott. Gustavsson och Rehme (1999) kom fram till att det krävdes bl.a. ett stöttande socialt nätverk för att individen skulle sluta begå brott. Att intervjupersonen hade närstående som stöttade honom när han satt i fängelset och efter frisläppningen kan ha bidragit till att han inte ville fortsätta begå brott.

Flera av intervjupersonerna beskriver att de hade kommit längre ifrån arbetslivet p.g.a. fängelsestraffet och att det var svårt att på egen hand ordna bostad och jobb när man samtidigt hade träffat många andra kriminella inne på anstalten och lärt sig mer om att begå brott. Eftersom några inte fick hjälp med bostad så var det lättare att falla tillbaka i kriminalitet då de bodde med deras kriminella vänner. Svaren jag fick tyder på att vissa kände sig stämplade som kriminella och de märkte att vissa laglydiga människor tog avstånd från dem efter fängelsestraffet. De hade genom fängelsestraffet kommit långt ifrån t.ex. arbetslivet och det var svårt att skaffa sig ett jobb utan hjälp. På så sätt var det lättare att återfalla i kriminalitet där de inte blev negativt dömda av sina kriminella vänner. Tannenbaum (1938) skriver att om samhället ser personen som kriminell så kommer han/hon också bete sig därefter. Eftersom personen får nya kriminella vänner, information,

värderingar och attityder som uppmuntrar till kriminalitet i fängelset så kan det vara svårt att sluta begå brott (Tannenbaum, 1938, s. 457). Några av intervjupersonerna uppgav även att de efter fängelsestraffet inte hade något att vända tillbaka till och därför var det lätt att återfalla och detta kan enligt Tannenbaum (1938) bero på att personerna förlorar de värderingar som familj, vänner och arbete tillför p.g.a. av att individerna sitter i fängelse. Chylicki (1992, s. 107) menar, som jag nämnde tidigare att det inte är själva fängelset som gör det svårare för en individ att sluta begå brott, utan det beror på vilka förutsättningar den personen har. Jag tolkar det som att individernas förutsättningar för att sluta begå brott minskas genom fängelsestraffet. En av intervjupersonerna sa att han var orolig för hur det skulle gå om han ville sluta arbeta där han arbetar idag och söka ett nytt jobb. Eftersom han är registrerad i brottsregistret så trodde han att det kunde vara svårt att få ett annat jobb. Jag anser att detta tyder på att individer som har suttit i fängelse och är med i brottsregistret blir stämplade av samhället och det kan då vara svårt att få jobb. Enligt Chiricos m.fl (2007) så är det lättare för en individ att gå tillbaka till ett laglydigt liv om han/hon inte blir stämplad som kriminell. Om andra människor inte vet om att individen har begått brott så kommer de kanske inte att döma individen på förhand. De kommer kanske få en annan bild av individen än vad de hade haft om de var medvetna om brotten han/hon hade begått tidigare och behandlar då personen annorlunda. Om man inte har ett jobb kan det vara svårt att få ihop pengar och det kan då vara lätt att begå fler brott för att försörja sig. Det kan ses som en enkel väg att ta när man har kriminella vänner och en bakgrund som kriminell.

Jag vill tillägga att en intervjuperson gav ett förslag på att om en individ får ett straff på fem år så kan han/hon få möjlighet till att arbeta i två och ett halvt år i fängelset och resterande tid av fängelsestraffet så kan personen få ett arbete utanför fängelset. Om personen inte vill arbeta, betar sig illa, träffar andra kriminella, tar droger eller missköter sig så åker han/hon in i fängelset igen, och får sitta inlåst i resterande två och ett halvt år. Personen ska även få hjälp med bostad. Om de kriminella vännerna söker upp personen och t.ex. vill att han/hon ska fortsätta att begå brott med dem, så kan personen förklara varför de inte kan umgås. Umgås de så får personen fortsätta avtjäna strafftiden i fängelset. Personen slipper säga att han inte vill umgås med dem och undviker på så sätt problem. Intervjupersonen sa också att om man bara släpps ut i samhället utan hjälp till bostad och arbete efter ett fängelsestraff så kan man fortsätta begå brott. Man ”vinner” bara på det, eftersom att man kan tjäna pengar på det. Men om man har satsat något i fängelset t.ex. utbildat sig, så har man också något att förlora om man begår brott.

5.4 Anledningen till att de har slutat att begå brott

Eftersom alla som jag intervjuade uppgav att de hade slutat att begå brott så var det intressant att fråga dem vad det var som hade avskräckt dem eller fått dem att sluta begå brott om det inte var fängelset. Då fick jag svar som:

”Kärleken till familjen och flickvännen”. (IP 1)

Intervjupersonen berättade att hans mamma och flickvän mådde väldigt dåligt p.g.a. att han satt i fängelse. Mamman hade haft många mardrömmar om att hennes son aldrig skulle komma ut ur fängelset. Hon var orolig att han skulle få dom efter dom för nya brott som han begick och på så sätt aldrig lämna fängelset.

”Jag var så trött på att vara kriminell. Jag var så trött på att ljuga. Och då tänkte jag att min son ska inte få samma uppväxt som jag”. (IP2)

Intervjupersonen tyckte att det till slut blev för jobbigt att hålla reda på alla lögnen som han var tvungen att använda sig utav när han var bland laglydiga människor eftersom han levde ett helt annat liv än dem. Han försökte att berätta samma historia för andra men det kunde ibland vara problematiskt. Han berättar om ett tillfälle då han satt och åt middag med människor som inte visste att han var kriminell. När någon frågade vad han arbetade med så tog han ett yrke som ingen av de andra runt matbordet hade nämnt, för att på så sätt kunna ljuga om de kunskaper han hade inom det yrket.

”Och samtidigt kunde folk när man satt runt matbordet, kunde folk fråga vad man jobba med. Och om det inte var någon som sa att dom var snickare så brukade jag ta snickare. För det kunde jag lite om liksom. Men jag kunde inget fackspråk, de va ju planka, bräda, spik du vet. Så om någon hade varit snickare hade jag ju blivit avslöjad. Och då satt jag och ljög för mig själv att jag va någonting. Då skämdes jag ju över att jag inte var någonting. Det blev ju så fel för mig”. (IP2)

”Det som fick mig helt att ändra, det var ju att min son fick problem i skolan... Det fick mig att tänka. Vem ska ta hand om honom om inte jag gör det? Ska han behöva ha som jag har haft det? Nej, jag måste göra något åt det här... och det var en rektor på skolan jag fick jobb på som även om jag hade ett ganska gediget brottsregister litade på mig. Jag fick nyckeln till skolan. Och jag tänkte shit, en nyckel! Ett förtroende liksom!” (IP2)

Utifrån intervjupersonens egna erfarenhet av att växa upp utan en pappa så var han orolig för sin son. Han visste att om han fortsätter att begå brott så kommer han att få fler fängelsestraff och

sonen kommer då att få klara sig utan något stöd från sin pappa.

Chiricos m.fl, (2007) såg att det är lättare att sluta att begå brott om man inte blir stämplad som kriminell. Att rektorn på skolan visade tillit trots vetskapen om att han varit grovt kriminell innan betydde mycket för intervjupersonen och han ville inte svika det förtroendet. Eftersom att han berättade detta så tolkar jag det som att det var en viktig händelse i hans process för att upphöra med brott.

”Jag såg bara min dotter några timmar när hon föddes. Och min son, jag kunde inte fira hans födelsedag. Inte ens en enda gång. Och jag var nära att dö många gånger... Så jag skrev ner allt bra som kriminaliteten hade gett mig, fina bilar, mycket pengar, massa brudar, ett glammigt liv alltid. Det var många punkter faktiskt. Men om jag inte hade varit kriminell vad skulle jag ha fått. Jag skrev ner det också. Mina barn, nära och kära och sånt. Det var färre punkter du vet, fast dom vägde tyngre än dom andra! Så då började jag tänka om... Sen var det också skämmigt att sitta inne hela tiden...” (IP3)

Det var när intervjupersonen tittade på punkterna som han hade skrivit ner som han tog beslutet att sluta begå brott. Jag tolkar det som att längtan efter att få vara med sina barn var stark och att han förstod att han inte kunde vara kriminell och samtidigt ha en bra relation med sina barn. Detta stämmer överens med Gustavssons (2009) undersökning som visade att personer som slutar begå brott ofta gör det för att kunna vara med sina barn. Nu uppgav intervjupersonen att han kunde träffa sina barn när han ville, vilket han är väldigt glad över.

”Jag ville inte hålla på längre, jag orkade inte längre och ville leva normalt. Jag ville ha dom här åren ute va”. (IP4)

Intervjupersonen hade suttit i fängelse i 24 år av sitt liv sammanlagt, och kände att han nu ville leva i frihet. Han tog alltså ett aktivt val att sluta begå brott.

”Det var ju inte värt att vara ifrån familjen”. (IP5)

När jag frågade personerna vad som var de främsta orsakerna till att de slutade begå brott så svarade de ofta att de gjorde det för familjens skull, ofta p.g.a. barnen. De ville inte att barnen skulle få samma problem med kriminalitet, som kan vara en risk om man inte har föräldrar som stöttar. Rydén-Lodi m.fl (2005) och Gutavsson och Rehme (1999) kom i sina studier bl.a. fram till att det krävs en bra relation till familjen och ett socialt stöttande nätverk för att individen inte ska återfalla i kriminalitet. Gustavsson (2009) såg i sin studie att personerna som slutat begå brott ofta gjorde det för sina barns skull och för att de var trötta på den kriminella livsstilen. Detta liknar de svar jag har

fått. Mina intervjupersoner sa också att de var trötta på den kriminella livsstilen och att behöva ljuga hela tiden.

6. Slutsatser

Min slutsats utifrån de svar som jag har fått i intervjuerna är att de flesta av de intervjuade uppger att de inte har blivit avskräckta av fängelset utan istället, som en konsekvens av tiden där lärt känna fler kriminella vänner som lärt dem mer om att begå brott. De har alltså blivit mer kriminella efter fängelsestraffet. Flera uppger också att det har varit svårt att bli accepterad i samhället när de blev frisläppta, och att det har varit svårt att få bostad och arbete. Även dessa faktorer ledde till att de fortsatte att begå brott. Samtidigt tolkar jag det som att fängelset avskräcker på ett sätt. Eftersom några av de intervjuade uppger att de inte ville vara ifrån familjen längre och att de därför slutat begå brott, kan det ses som att fängelset har avskräckt i den mån att individerna inte kan träffa sina närstående i samma utsträckning. Denna känsla att man inte vill vara ifrån familjen har dock uppstått efter flera års kriminalitet och flera fängelsestraff för vissa av de intervjuade.

Även ett förtroende från någon laglydig kunde påverka till ett liv utan kriminalitet. Jag tycker att detta tyder på att om personen inte blir stämplad som kriminell och istället blir accepterad av andra människor i samhället så är det lättare att sluta begå brott. Känslan av skam påverkade några till att de ville sluta, vilket kan förstås som att de var trötta på att bli stämplade som kriminella.

Det hade varit intressant att veta varför och hur just dessa individer började begå brott och se om man kunde koppla svaren till teorin om differentiella associationer eller om man måste använda sig utav en annan teori för detta. Jag intervjuade personer om de återföll i brottslighet efter fängelsestraffet och kan då bara använda teorin som en förstärkning av det redan brottsliga beteendet. Eftersom att jag inte hade tillräckligt med tid och var tvungen att avgränsa min studie så kunde jag inte undersöka varför eller hur de började begå brott också. Att jag endast undersöker män i min studie kan också ses som en begränsning.

Jag tror att olika faktorer påverkar olika människor till att sluta begå brott, beroende på deras möjligheter och värderingar. Jag tror också att flera olika faktorer kan påverka en person. Det som jag har undersökt är vad intervjupersonerna uppger har påverkat dem mest, vilket är känslan att inte vilja vara ifrån sina närstående mer, ett förtroende från en laglydig och trötthet inför den kriminella livsstilen.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Jag tycker att det skulle vara intressant att forska mer om hur interaktionen mellan fångar fungerar i fängelset. Eftersom flera av mina intervjupersoner uppgav att de lärde sig mer om att begå brott genom andra intagna som de träffade i fängelset är det viktigt att ta reda på om flera tidigare intagna skulle uppge samma sak. Om detta stämmer för flera personer som har suttit i fängelse än de som jag har intervjuat så är det problematiskt. De tidigare intagna får då svårare att ta sig ur kriminaliteten. Kriminalvården bör se till att de intagna inte lär sig mer om att begå brott i fängelset, utan istället lär sig att anpassa sig till samhället utanför och får verktygen till att sluta begå brott.

Eftersom att flera av mina intervjupersoner uppgav att det var svårare att ta sig ur kriminaliteten när de inte hade någon bostad eller något arbete efter fängelsestraffet så skulle man kunna undersöka detta vidare. Uppger andra tidigare intagna samma sak? Hur stor betydelse har dessa faktorer för upphörandet av brott? Om tidigare intagna blir interagerade i samhället så kan det möjligtvis vara lättare för dem att upphöra med att begå brott, men detta måste undersökas mer ingående.

Jag anser också att det kan vara värt att testa, som de har gjort i Florida (Chiricos m.fl, 2007, s. 548), om det kan vara lättare för en tidigare intagen att gå tillbaka till ett laglydigt liv om han/hon kan undanhålla att han/hon blivit dömd för ett brott tidigare. Om så är fallet så bör vissa tidigare intagna få den möjligheten, beroende på vart de vill arbeta och vad de har begått för brott. Ett av syftena med kriminalvården är att de intagna ska anpassas till livet utanför och inte återfalla i kriminalitet. Om man införde dessa regler så skulle man kunna göra en uppföljningsstudie på detta.

Jag skrev tidigare att en intervjuperson gav ett förslag på hur man skulle kunna få dömda personer att sluta begå brott efter fängelsestraffet. Jag anser att detta var ett bra förslag som är värt att testa. Om de intagna får studera i fängelset och sedan när de kommer ut efter hälften av strafftiden får hjälp med bostad och arbete som de är tvunga att sköta för att slippa avtjäna resterande tid i fängelset, så kan de möjligtvis uppleva att det är lättare att leva lagligt. Eftersom att de när straffet är avtjänat antagligen har ett arbete så har de redan interagerats in i samhället. Om detta införs så skulle man kunna undersöka om det fungerar bra.

7. Referenser

- Becker, H.S (2006) *Utanför. Avvikandets sociologi* (G. Sandin, övers.). Lund: Arkiv förlag
- Bryman, A (2001) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Chiricos, T, Barrick, K, Bales, W & Bontrager, S (2007) The labeling of convicted felons and its consequences for recidivism. *Criminology*. Volume 45, Number 3.
- Chylicki, P (1992) *Att upphöra med brott. Vägar ut ur den kriminella karriären*. Lund: Studentlitteratur
- Gustavsson, J (2009) *Tidigare dömda: En intervjuundersökning om att upphöra med brott och missbruk*. Norrköping: Kriminalvården
- Gustavsson, J & Rehme, C (1999) *Återfall och långtidsdömda*. Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen
- Karlsson, J & Pettersson, T (2006). Det blir vad vi gör det till! Om att skapa och analysera ett intervjumaterial. I: Roxell, L & Tiby, E (Red). *Frågor, fält och filter. Kriminologisk metodbok* (s. 57- 83). Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S & Brinkmann, S (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lab, S.P (2007) *Crime prevention: approaches, practices and evaluations*. Sixth Edition. Cincinnati: Anderson Publishing.
- Rydén-Lodi, B, Stattin, H & Af Klinteberg, B (2005) *Återfallsförbrytare- vilka var de? Några bakgrundsfaktorer inverkan på återfall i brott*. Kriminalvårdens forskningskommitté. Rapport 16.
- Sarnecki, J (2003) *Introduktion till kriminologi*. Lund: Studentlitteratur
- Skrinjar, M (2003) "Forskare eller 'babe'? Om genuskonstruktioner i intervjusituationer". I: Lander, I. Pettersson, T. & Tiby, E. (red.) *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Sutherland, E.H & Cressey, D.R (1955) *Principles of Criminology*. Fifth Edition. United States of America: J.B. Lippincott Company
- Tannenbaum, F (1938) *Crime and the Community*. Boston: Ginn and Company
- Trost, J (2008) *Att skriva uppsats med akribi*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. ISBN:91-7307-008-4

Windzio, M (2006) "Is there a deterrent effect of pains of imprisonment? The impact of 'social costs' of first incarceration on the hazard rate of recidivism". In *Punishment & Society*. 8: 341

Kriminalvården, 2011, (1) <http://www.kriminalvarden.se/sv/Fangelse/Om-fangelse/> Hämtad den 19.04.2011

Kriminalvården, 2011, (2) <http://www.kriminalvarden.se/sv/Fangelse/> Hämtad den 19.04.2011

8. Bilaga

Intervjuguide

Teman:

- Hur uppfattade personen tiden i fängelset?
- Hur påverkade fängelset personens liv och beteende efter frisläppningen?
- Känner personen att fängelset har avskräckt till fortsatt brottslighet?
- Vad har fått personen att sluta begå brott?

Frågor:

- Hur upplevde du fängelset?
- Hur ser ditt liv ut idag?
 - Hur påverkade fängelsestraffet ditt liv som du lever nu?
- På vilket sätt har ditt liv förändrats p.g.a. fängelsestraffet?

Förslag på fortsatta frågor:

- På vilket sätt känner du att fängelsestraffet har påverkat ditt liv efter att du blivit frisläppt?
- Har du begått fler brott efter att du blivit frisläppt från fängelset? Varför?

Om ja:

Vad har fått dig att fortsätta begå fler brott?

Om nej:

Vad har fått dig att inte begå fler brott?

Vad fick dig att sluta?

Känner du att fängelsestraffet kan ha fått dig att sluta begå brott?

Känner du att du genom straffet fått hjälp att komma ifrån den kriminella banan?